

IVXX

ТЕАТРО ФЕСТИВАЛ

ПЕТАР

КОМЪ

КАС

КОСА

3-9-8

2024.

БИЛТЕН 4

Четвртак, 6. 6. 2024.

ПОЗОРИШТЕ „БОРА СТАНКОВИЋ“ ВРАЊЕ

НИШТА НЕЋЕМО ЗАБОРАВИТИ

По мотивима романа „Кањец филма“ и „Иста прича“ Вере Ценић

Драматизација: Тијана Грумић

Режија: Југ Ђорђевић

Сербус Europeicus (и друге драме)

Учесници промоције: проф. др Лука Кеџман, Мирко Вуковић и аутор Зоран Костић

ОКРУГЛИ СТО

Ништа нећемо заборавити

Позориште „Бора Станковић“ Врање

На Великој сцени Народног позоришта Републике Српске треће такмичарско вече било је резервисано за ансамбл Позоришта „Бора Станковић“ из Врања који је пред бањолучком публиком извео представу под називом „Ништа нећемо заборавити“ по мотивима романâ „Кањец филма“ и „Иста прича“ Вере Ценић. Драматизацију потписује Тијана Грумић, а редитељски дио посла био је у рукама Југа Ђорђевића. Разговор о представи водила је модераторка Јелена Којовић Тепић, а присутни су били чланови ансамбла: Бојан Јовановић, који је и умјетнички директор овог позоришта, Јелена Филиповић, Анђела Влајковић и Марко Петричевић.

Модераторка се на самом почетку разговора осврнула на податак да је Вера Ценић била прва Врањанка која је била доктор наука и која је преживјела тортуру Голог отока, те истакла да је, након гледања представе, стекла утисак да ово није представа о Вери, него о времену у којем је Ценићка живјела. С њеним мишљењем се сложила Јелена Филиповић, која у представи игра носећу улогу, те додала: „О једном тешком периоду за целу бившу Југославију, за све кроз шта су они пролазили и, генерално, можда за жене у том периоду, односно за интелигентне жене које су се бориле за нешто да бисмо ми можда данас седели овде. То време је према женама можда било и окрутније“.

Којовић Тепић је напоменула и да се о Вери Ценић веома мало зна и занимало ју је шта је узрок томе.

На ово питање одговорила је Јелена Филиповић: „Морам рећи да се пре процеса рада на овој представи нисам сусретала са њеним именом. Скоро је отворен легат Вере Ценић у врањанској библиотеци, али поред тога се о њој говори мало. Мислим да људи још нису спремни да говоре о томе. Мислим и да је после ове представе људима ово још табу тема. Вера је умрла 2020. године и у представи се помиње да људи, који су то преживели, о томе нису говорили. Нажалост, зато што их је било срамота јер нису само они били мучени, него су били и мучитељи. Вера се вратила и до краја живота је живела у Врању. Она и њен муж, који је такође био на Голом отоку, ту су живели и радили, нису имали деце због последица боравка на том месту. Он је чак и дуже био од ње. У другом делу своје књиге она говори о животу након Голог отока и кроз какав је пакао заправо пролазила, нарочито у једној малој средини која можда у том тренутку није схватала шта се с њом десило, па је била против ње“.

На ријечи Јелене Филиповић надовезао се Бојан Јовановић: „Бивши директор позоришта, Ненад Јовић и ја смо неколико година уназад планирали да поставимо ‘Кањец филма’, пре свега и напоменули смо Југу Ђорђевићу да бисмо волели да то радимо. Југ је у једном

разговору рекао да је читао оба романа, да му се идеја јако допала и да жели да постави овај комад. Значајан податак, који смо сазнали након премијере, јесте да је Вера у време боравка на Голем отоку била у другом стању, изгубила је бебу и због последица тортуре и онога што је преживела више није могла имати децу. Премало се о том времену причало генерално, не само у Врању. До касних деведесетих година то је била табу тема. Вера је издала ту књигу и она је, некако, прошла 'испод радара', мали број људи је и знао и за њу и за њену књигу и о њој се почело причати тек након њене смрти“.

Модераторка је затим поставила питање Марку Петричевићу због чега је изабрана форма у којој преовладавају наратор и монолози на штету дијалога. „Мислим да немам слободу да причам о томе зашто је Тијана Грумић изабрала ту драматуршку форму. То је, очигледно, сада неки тренд у позоришном свету. У вези са садржајем комада и, пре свега, теме којом се комад бави, свима нама бих упутио једно питање, а то је – колико се друштво бави индивидуом и колико је друштву индивидуа, која има своје име, презиме, свој карактер, битна у спровођењу неких идеја које су замишљене од стране мале групације? Југ нам је, као редитељ, објашњавао садржај комада и напоменуо да моменат када ми, као мушкарци на Голем отоку, носимо женске костиме, означава да на тим теренима где се спроводи диктатура – нестају личности. Овде се не ради само о Вери Ценић, овде се не ради само о људима који су на том Голем отоку, овде се ради о томе да се једна личност, која је рођењем добила слободу, добила и изградила своју личност, брише када дође до те неке фрустрације одређених људи, постаје небитна. То је оно што је, заправо, страшно и то је оно што је питање и у данашњем времену и у прошлом, којим се ми бавимо и биће увек. Овде је начин спровођења те диктатуре овакав, јер цивилизација није била толико развијена и могло се тако поступати с људима, нажалост, и ми смо сви заборавили колико су сви ти људи, који су боравили на Голем отоку, битни, себи и том једном друштву, те колико се тад анулира сва њихова потреба да искажу било коју идеју. Мислим

да је то много битније од тога на који начин је то написано и показано, јер кад видите нешто овакво на сцени, мислим да морате отићи кући питајући се зашто је уопште постојала потреба за таквим нечим, не само на Голем отоку, него било где. Позориште се бави тиме, историја се бави тиме, али питање је колико то има утицаја на све нас. Треба да се као друштво трудимо да свако има слободу да каже шта мисли и, ако мисли другачије од неких тренутних владајућих идеја, то није страшно. У сцени о записнику је јасно, то што ти се каже, то ћеш написати и онда своје идеје, своје мисли ти бришеш. А кад човек избрише своје идеје, своје ставове, шта остаје од њега? Тело“.

Јелена Филиповић је додала сљедеће: „Вера јесте пример, она је завршила тамо јер се држала својих ставова, а њој су нудили решење. Она је са 19 година рекла 'нећу', не зато што је веровала у неку идеју, него због тога што није била крива, није могла да призна да је крива“.

Враћајући се на питање о форми текста, Анђела Влајковић је напоменула: „Структура представе, а и самог текста, је таква да на почетку имамо тај узрок, зашто је уопште настао Голи оток. Мислим да је то Тијана врло лепо написала, али не знам колико је то људима разумљиво док гледају представу“.

Бојан Јовановић је додао да сматра да је то стил Тијане Грумић, која је у врањанском позоришту до сада драматизовала текстове за још двије представе – „Кеплер 452-Б“ и „Нечисту крв“ и додао: „За сва три текста је заједничко то да су својеврсни микс нарације, драмског и дидаскалија које се изговарају“.

Модераторка је нагласила да је Ана Тасић представу „Ништанећемо заборавити“ уврстила у десет најбољих представа у Србији ове године, те питала Јовановића какав је фестивалски живот ове представе и како функционише Позориште „Бора Станковић“. „Ово је први фестивал на којем ова представа учествује, а такође ћемо учествовати и на Виминацијум фесту у Пожаревцу. Од свог оснивања, када је Позориште је било аматерско, а од 1997. је поново професионално, имамо Вечерњу и Дечију сцену. Имамо и обавезу да и најмлађој публици понудимо позоришни садржај и Дечија сцена чак има већу посећеност. Од отварања нове зграде, 2019. године, трудимо се да, у смислу продукције, квалитативно

изједначимо Дечију и вечерњу сцену. Нажалост, као у већини позоришта, увек је проблем буџет, али се довијамо како знамо и умемо“.

Модераторка се дотакла проблема деперсонализације ликова у представи и занимало ју је колико је тешко играти такве улоге, на шта је одговорио Марко Петричевић: „Без обзира на то да ли се у драмском тексту наглашава да ли је у питању одређени лик или само нека појава, глумац мора сам са собом да то разграничи, односно да да лични печат свакој појави коју тумачи у представи. Сви ти ликови, колико год били пролазни, да тако кажем, имали су своју функцију у заједници која је ту

владала и ми смо све те ликове, на неки начин, освестили радећи на пробама са Југом, али и самостално. Много је битније то што је Југ хтео да направи ту једну групу која има исто дејство на новог појединца који долази. То је, заправо, тај проблем – што се лако увуче у ту колотечину и спровођење те неке идеје“.

На модераторкино питање да ли је зло универзално одговарала је Анђела Влајковић: „Нажалост, мислим да јесте и мислим да то ова представа показује. Прича је универзална и мислим да то баш други део представе показује. Знали смо ко је Сима Погачаревић, а не знамо ко је Славка“.

Бојан Јовановић се дотакао и проблема који је представљен у сцени у којој се појављује Александар Ранковић, а то је да људи, који су били чланови надлежних органа, нису били упознати са дешавањима на Голом отоку, односно да су о томе били информисани само из извјештаја које су добили од управника који су се нељудски односили према кажњеницима. Марко Петричевић је на то додао да, нажалост, не постоји објашњење зашто се десио Голи оток, као што не постоји објашњење ни због чега долази до ратова, односно да заборављамо на лоше ситуације у друштву оног тренутка када оне буду завршене, те да се, зарад будућности, треба дубље да бавимо проблематиком неких друштвених тема које се дешавају у садашњости.

Домаћин
вечери:

 MOZZART

ИНТЕРВЈУ

ПРЕДСТАВЕ СУ СВЈЕДОЧЕЊЕ ВРЕМЕНУ

Четврте фестивалске вечери ансамбл Позоришта „Бора Станковић“ из Врања извео је представу „Ништа нећемо заборавити“ у режији Југа Ђорђевића. Са овим младим, а већ веома успјешним редитељем смо разговарали овом и будућим пројектима.

Како се у Вама родила идеја да редитељски потпишете представу која говори о овако комплексној теми и времену кога се сви нерадо сјећамо?

Када сам пре неколико година прочитао романе Вере Ценић имао сам потребу да их ставим на сцену. Она је била наша савременица, и била је живи сведок једног специфичног тренутка који сада полако постаје историја. Некако сам сматрао да имамо дуг према њој и њеном делу, ми као Врањанци. Ту голготу нико никада није смео да проживи, поготову не девојка од 19 година, колико је Вера тада имала.

Да ли је теже радити у родном граду, односно да ли је то за Вас одређени изазов?

Има то својих предности и мана. Предност је што познајем ансамбл довољно добро, па верујемо једни другима и можемо да пробамо све што замислимо без предрасуда. Мана би можда била та што наше позориште још увек није до те мере децентрализовано, па знам да ће представу у Београду или Новом Саду погледати шира стручна јавност и публика.

Познати сте по иновативном редитељском приступу. Да ли бисте сада, када је ова представа увелико започела свој живот, можда нешто промијенили?

Верујем да је позориште као уметност ствар тренутка у коме настаје и у коме се изводи. Тако да представе остављам онакве какве су биле на крају процеса, јер је то једно сведочење времену и сопственој уметничкој зрелости.

По Вашем мишљењу, шта данас недостаје позориштима у региону?

Много конкретније репертоарске стратегије, свест о регионалној сарадњи и тренутку у коме стварамо, као и већи буџети.

Које су предности позоришта у мањим срединама и како бисте окарактерисали њихову публику?

Мислим да публика и у Врању и у Бањој Луци, па и у Београду долази по исто. Долази да доживи и, у искуственом смислу, добије неку сатисфакцију. Предност позоришта у малим срединама је свакако логистичке природе, у смислу да су глумци на располагању, док се у великим градовима пуно снима, па су глумци често одсутни у процесима.

За крај, можете ли рећи нешто о новим пројектима у које сте укључени?

Тренутно радим на представи „Франциска“ Франка Ведекинда у Суботичком позоришту. Јако се радујем поставци Ведекинда који ми је био сан откако сам се уписао на режију. Овај је комад још познатији и као женски Фауст, јер жена склапа пакт са „ђаволом“ да би постала мушкарац.

ИНТЕРВЈУ

ПРЕДСТАВЕ СУ СВЈЕДОЧЕЊЕ ВРЕМЕНУ

Жетица Дејановић је у представи „Ништа нећемо заборавити“ је на Великој сцени Народног позоришта Републике Српске одиграла упечатљиву улогу Славке Погачаревић. Нисмо прпоустили прилику да са овом чланицом врањанског ансамбла поразговарамо о њеном раду.

Ко је Славка Погачаревић и како сте се у процесу рада упознавали с њом?

Славка Погачаревић је у Врању позната као сестра народног хероја Симе Погачаревића. Нажалост, о њој има мало података, тако да смо имали мало информација. Зна се да је после Голог отока живела повучено, није се много дружила са људима и имала је прелепо двориште пуно цвећа и воћа. Из текста смо добили највише информација на основу којих смо изградили лик.

Из свих женских ликова у овој представи проговара снага. Да ли мислите да су жене данас снажније него у том изузетно тешком времену?

Одувек је било снажних жена. Снажне жене из прошлости су много помогле женама у садашњости. Данас због тога јаке жене имају веће слободе.

Какво је Ваше искуство у раду са редитељем Југом Ђорђевићем?

Југа знам откако се родио. Од малих ногу је талентован за више ствари. И као глумац и као костимограф и као редитељ. Његове средњошколске режије и дан-данас памтим. Још тада су могле да буду стављене на било коју професионалну позоришну сцену. Он и ја смо прво наступали као колеге глумци на сцени, а сада је дошло време да буде редитељ представе у којој играм.

„Ништа нећемо заборавити“ је друга представа у којој сарађујем са њим. Југ је редитељ који на пробе долази спреман и дозвољава глумцу да каже своје мишљење. Пун је поштовања и разумевања. Зато и глумчева креативност у његовим представама долази до максимума.

Југ ради са пуно љубави, посвећености и пуно пажње посвећује истраживању. Он је, пре свега, добар човек, због чега и његове представе доживљавају успех, о чему сведоче његове бројне награде. Југ је редитељ каквог би сваки глумац пожелео.

Већ дуго сте на позоришним даскама и познат је и Ваш рад са генерацијама које долазе. Постоји ли нешто што им замјерате и нешто због чега сте поносни на њих?

Истина је да сам се дуги низ година бавила педагошким радом. Последње две године то раде млађе колеге. Док сам радила са децом, трудила сам се да истовремено развијам код њих индивидуалност и колективну игру. Многи од њих су сада глумци, редитељи, драматурзи итд. Ништа им не замерам, јер су сва деца која су прошла аудицију била веома талентована, вредна и радна. И дан-данас их пратим преко друштвених мрежа. Поносна сам на њихов рад и на све оно што су постигли до сада.

Каква је судбина позоришта у мањим срединама?

Чињеница је да у позориштима у мањим срединама постоји велики број талентованих глумаца и одличних представа. Нажалост, осим појављивања на малом броју фестивала, те представе не може да види велики број људи. Због малих буџета, премало се путује и нема размена глумаца међу позориштима, што би било добро и освежавајуће за ансамбле. Позоришта су препуштена вољи оснивача, тј. локалних самоуправа, од чијег односа и зависи њихов буџет. Бојим се да ће, уколико се не посвети мало више пажње култури, естрада завладати над њом.

За крај, слоган овогодишњег Театар феста „Петар Кочић“ је „Ко сам ја“. Како бисте одговорили на питање ко смо ми у смислу позоришних посленика у региону?

Ми смо они који можемо имати стотину лица, а истовремено смо мисионари, лучоноше традиције, лепе речи, културе. Наша „лица“ носе срећу, осмех, сузе, понекад и оне негативне вредности, кроз заједничку катарзу са публиком. Увек смо спремни да дамо све од себе за оно у шта верујемо и желимо да пренесемо публици.

Међутим, због услова у којима радимо, наш рад је врло често маргинализован. Због таквог односа према уметнику, често је потребно уложити надљудски напор да би уметник био оно у шта верује и оно што би требало да буде.

ПОДРЖАВАЈУ НАС:

Влада Републике Српске
Министарство просвјете и културе

Република Србија
Министарство културе и информисања

ГРАД БАЊА ЛУКА
CITY OF BANJA LUKA

КРИТИКА

УМЕТНОСТ ЧУВАЊА ИСТИНЕ

Настао према мотивима романа Вере Ценић, Врањанке и Голооточанке, сценски текст представе „Ништа нећемо заборавити“ Тијане Грумић, разгранато представља и истражује узроке и последице живљења у репресивној средини. Прича тече од 1948. године и резолуције Информбироа која изазива опште друштвено-политичко неповерење у Југославији, прогоне, хапшења, лажне оптужбе за шпијунажу, манипулације истином.

Таква клима доводи до оптуживања протагонисткиње Беле за сарадњу са непријатељем, због одласка у биоскоп у Дому совјетске културе, бахатих саслушања и одвођења у логор на Голом отоку. Представа је подељена у два дела, први који траје два и по сата, документаристички приказује сложена психофизичка искушења затвореница у логору. Други је окренут одређивању савременог контекста комунистичког лова на вештице, укључивањем историјских података, цитата, интервјуа, као и ауторских коментара који утврђују свевременост бешчашћа и репресије. Такође се истиче важност женске перспективе, писања као облика протеста против насиља, али и чувања истине и херојства од заборава, што кључно даје смисао целини, оправдавајући и постојање првог дела, непотребно опширно. У постављању овог амбициозног текста на сцену Позоришта „Бора Станковић“ у Врању, редитељ Југ Ђорђевић не бира уобичајенији, сиров и огољен документаризам, већ узбудљивији, естетизованији, стилизованији приступ наративу (сцена Андреја Рондовић, костим Велимирка Дамјановић). Сценска тензија се суптилно гради увођењем нежне и драматичне клавирске музике, повремених снажних звукова удараца микрофона, које извођачи по потреби користе током говора, као и конкретног и симболичког сукоба светла и таме (композиторка Јулија Кастелучи). Сцене имају поднасловне који се пројектују на напрсли, хладни зид, оквир стилизоване позорнице, доносећи изазовне коментаре радње, информативне или интроспективне. Коришћење музике је такође врло важно, понављајућа песма „Од Вардара па до Триглава“ је својеврсни лајтмотив, нарочито ефектан у призору „борбе“ гласног певања и терора у логору, настојања да се затворенице преваспитају. Ово решење се може тумачити као вид ироничног рушења југословенских идеала, лепршави усклици поносних народа и народности теку паралелно са наличјем стварности, прикриваном истином о угушеној слободи.

Радмила Ђорђевић, Жетица Дејановић, Милена Стошић, Јелена Филиповић, Аница Петровић, Анђела Влајковић, Бојан Јовановић,

Марко Петричевић, Марко Николић и Никола Стојковић вешто играју бројне и различите ликове, као и нараторе. У извођењу се преплићу епика и драматика, сцене су кратке и динамично се смењују, успешно градећи драмску напетост. Ипак, представа у целини би била ефектнија да је радња згуснутија, имасцена које су сувишне, јер понављају већ речено, не доприносећи битније разграњавању значења, а непотребно продужавају радњу. Предуге су уводне сцене, када глумци изговарају бројне тачке резолуције Информироа, као и одбрану Комитета КПЈ; њихово дејство би било јаче да су оне сажетије, сведене на суштину. Такође, у првом делу је излишна сцена са дворском дамом која значењски и стилски штрчи.

Игра глумаца је посвећена и енергична, у изражавању колективног и индивидуалног хорора. Јелена Филиповић у улози Беле истинито приказује личну борбу са незаслуженом патњом, достојанствено ношење са наметнутом кривицом и држање за ситне радости које дављенику помажу да се не удави у мочваретини ужасавајуће обезљуђености. Радмила Ђорђевић такође нарочито снажно представља Марију Јелић, заповедницу у женском делу логора, која се немилосрдно иживљава над скрханим женама. У другом делу представе, у сцени новинарског интервјуа са њом, који касније истражује разлоге суровости на Голом отоку,

Радмила несвакидашње убедљиво изражава идеју баналности зла (Хана Арент), тврдећи да је само радила свој посао и да није имала времена да размишља о оправданости терора који је спроводила. Њена „нормалност“ и ноншалантност која прати сведочења о голооточком паклу су застрашујуће, много горе од могућности да је она очигледан монструм. Као таква је прототип једног зупчника у систему производње зла, у друштву које постојано убија људскост, отупљује осећања и бриткост мисли, стварајући плодно тло за различите облике наказности.

Ана Тасић

НИШТА НЕЋЕМО ЗАБОРАВИТИ

Само на први поглед представа „Ништа нећемо заборавити“ заснована је на локалној причи. Овај утисак произилази из чињенице да је драма Тијане Грумић базирана на романима Вере Ценић, Врањанке која ће у повести остати забележена као прва докторка наука у овом граду. Историја, међутим, неће одвећ инсистирати на другом податку из живота ове жене: Вера је по информбироовској линији 1948. ухапшена и, након дугог ислеђивања, депортована је на Голи оток. Оно, дакле, што је званична историја деценијама прећуткивала, а што се и данас ретко помиње, или је одређено политичким, чешће политикантским контекстом, преселило се у исповедне романа Вере Ценић, а сада, ево, и у наслов представе. И не једино наслов, јер како је говорила Вера Ценић, „само је заборав прави пораз за човека“. Управо ће овај њен став постати и темељни разлог за настанак представе.

По структури, драма Тијане Грумић има два јасно одвојена дела. У првом су сцене из поратног живота главне јунакиње: од момента њеног уласка у Дом совјетске културе где гледа филм, преко хапшења по исласку из биоскопа, мучног процеса ислеђивања, затим депортовања у радне логоре за Информбироовке, тамошњих тортуре, па све до њеног изласка на слободу. У овом делу ауторка драме преузима, наравно из романа, и портрете других заточеница – од оних које су на Голом отоку из идеолошких разлога, преко жена које су биле жртве породичних околности а заправо лично немају никакве везе с политиком, па до робијашаца које су у логор доспеле случајно. Иако гледалац представе или читалац комада јасно осећа да сви ови догађаји и све ове ситуације не припадају непосредним искуствима списатељице драме и редитеља, није могуће отргнути се утиску да су и текст и сценска збивања настали из снажних емоција

Тијане Грумић и Југа Ђорђевића. Ипак, извесну њихову дистанцираност у односу на тему препознајемо у неким преопширним епизодама. Таква је, рецимо, сцена са „Дворском дамом“ коју је на Голи оток довео неспоразум, епизода која по свом садржају – субјективни доживљај робије – упркос одличној игри Анице Петровић, делује апартно у односу на главни ток приче.

Но, у другом делу представе, кроз лични коментар ауторке драме, који Ђорђевић сценски разиграва на себи својствен, редитељски супериоран и маштовит начин, документаристички ће бити заокружена ова прича. Тада и фрагменти сећања голооточке затворенице из првог дела добијају пуни и прави смисао; тада из сфере субјективног, локалног, личног бивамо премештени у област општег; тада представа постаје сведочанство о несрећи с којом нас овдашња, али и не само наша историја, увек изнова суочава, отварајући просторе у којима разазнајемо суштину најразличитијих еманација зла.

Отворена драмска форма, вешто и промишљено преплитање реплика и дијаскалија, исказа драмских ликова и нараторских коментара, сугеришу и карактер редитељског поступка којим Ђорђевић глумачком ансамблу омогућава да разигра све елементе сценографије, костима и реквизите. Тако се сећања главне јунакиње на наше очи постепено трансформишу у чисту, узбудљиву и потресну сценску игру, постају аутентичан театар.

Провокативни драмско-редитељски поступак нашао је одличне одјеке у игри глумачког ансамбла. У првом плану су, по логици приче, онајпре жене. Јелена Филиповић у улози нараторке носи и покреће радњу, али је све време подређена принципу колективне игре, с пуним покрићем глумачки пролази кроз све трауме главне јунакиње, обезбеђује јој уверљиву невиност и наивност, али даје и одлучност и пркос. Без наглашених глумачких средстава, Жетица Јовановић лику Славке Погачаревић дарује моћну, величанствену људску димензију. Радмила Ђорђевић бриљантно глумачки правда лик злогласне Марије Зелић, управнице женских казамата, показујући њену мрачну страну, али и откривајући психолошке дубине из којих је ова жена црпела снагу зла. Милена Стошић је улози Бранке Марковић обезбедила потресну трагику. Анђела Влајковић је као новинарка Светлана Лукић имала одговарајућу провокативност, а као Мала Стана је сјајно глумачки обликовала невиност аутентичне наивности.

Свим улогама које су тумачиле њихове колегинице одлично су парирали Бојан Јовановић, Марко Петричевић, Марко Николић и Никола Стојковић.

Пред овом представом је, као уосталом и пред Позориштем „Бора Станковић“, лепа будућност.

Александар Милосављевић
(kriticarskikaravan.org)

■ Пратећи програм

„Сербус Europeicus и друге драме“

У сриједу, 6. јуна, у 18 часова на Сцени „Петар Кочић“ одржана је промоција књиге „Сербус Europeicus и друге драме“ аутора Зорана Костића у издању Удружења књижевника Републике Српске. Уз модератора Александра Матрака на промоцији су говорили: проф. др Лука Кеџман и аутор Зоран Костић, док су студенти Академије умјетности Универзитета у Бањој Луци, Исидора Радловић и Никола Станковић, читали фрагменте из ауторових драма „Преображење Вронског“ и „Зов страшуме“.

Проф. др Лука Кеџман наводи да је драмско дјело „Зов страшуме“, драмски текст који је намијењен за дјецу, тачније ријеч је о луткарском комаду, тексту који у најбољој мјери осликава писца. „У потпуности долази до изражаја његова поетика, његова сјајна лирика, коју је употребио да нам исприча једну причу кроз форму басне, али заправо он је причао и писао о људима. Драма је у почетку била сврстана у песништво, а касније се изродила у род у којем данас и јесте. Ту је у потпуности дошло до изражаја све оно што Зоран Костић носи у себи“. Он наводи да је свим драмама заједничко питање историје и историјских личности.

„Готово у свакој од ових драма имамо стварне историјске личности, врло значајне и аутор осветљава њихове животе на себи својствен начин, те је много материјала преузео из стварних, историјских докумената. У драми ‘Сербус Europeicus’ аутор говори о најважнијим историјским ликовима, те ликовима из наше епике. Они на врло интригантан начин, врло дрско и безобразно расправљају о нашој

историји, али врло тачно. То је оно што је овај текст учинило заиста бескрајно интересантним. Преокупације које постоје код Зорана су заправо покушај да се на један од истински драмских, у правом смислу те речи, начин испричају приче. Следећа ствар коју треба напоменути је да, када погледате драме, видите да оне обухватају један велики историјски период. Оно што је такође карактеристика у Зорановом драмском рукопису, јесте да је врло вешт у дијалогу. Успио је да помири нешто што је лирска и драмска реченица. У његовим делима глатко тече читава прича, јако је присутан глагол, јако је присутно генерисање нових информација. Његове реченице изговарају ликови који су јако образовани, чак и онда када нису образовани. Без добре приче не постоји добра драма и добро позориште“, ријечи су Луке Кеџмана.

Кеџман га упоређује са Бориславом Михајловићем Михизом, који је уздигао читав наш средњи вијек у језичком смислу на европски ниво. „Аутор када пише и ствара своје ликове, пише их као интелектуалце. Код њега је та карактеристика изузетно присутна и мислим да то његовим драмама даје посебну драж. У драми ‘Фениксов круг’ која се бави темом врло озбиљне мафије, он не дозвољава да то буде прстом у око. Писац пролази кроз све замке врло вешто, чак и када се дотиче тема које су под заштитом. На томе му честитам. Зашто требају да се читају ове драме? Зато што ћете заиста уживати у драмском тексту. Сазнаћете много тога што нисте знали, а дио је наше историје или

историје наших односа са другим народима, прије свега са руским народом. Уживаћете у изузетним дијалозима и проток времена у драмама које он ствара је заиста врло кратак, и ако постоји јединство времена мјеста и радње онда се то и те како препознаје код Зорана“.

Аутор Зоран Костић наводи да су укључене три нове драме, све историјски оправдане, а оне су „Озвучени купе“, „Фениксов круг“ и „Зов страшуме“. Такође наводи да је и поново објавио неке старе драме, које су знатно измијењене, након приказивања на сцени.

„Сматрам да је ово тренутно један неслободни театар, један цензурисани театар који одабира не могу рећи текстове, већ предлошке. Редитељ добија на двије-три стране предложак и ради од њега шта хоће. На прсте једне руке могу да се изброје драмски писци, данас тога више нема. Обично се поставља оно што се сада тражи, оно што је сада модерно. Погледајте наше филмове, наше телевизијске серије, па ћете видјети шта се сада тражи. То је и у позоришту случај“, истиче Костић.

„Као што постоје препоручене пошилке, постоје и самопрепоручене књиге. Постоје аутори које не можете препоручити, овакве рецензије ту губе сваки смисао. То је смешно и погрдно. Постоје књиге које саме себе препоручују. Самопрепоручују се. Пред нама је једна књига, овога пута из пера Зорана Костића а под кровом једног, заиста интригантном наслова 'Сербус Europeicus', долазе двије драме, једна дуодрама, једночинка у четири сцене, трагикомедија у шест сцена и једна драмска стихија за дјецу. Сасвим је очевидна разноликост у погледу драмских форми, сценских образаца које је аутор упустио, поиграо се њима, повезујући у једну цјелину. То је свакако квалитет ове књиге и оно што је додатно чини атрактивном. И поред тога што је Зоран Костић најизвођенији драмски писац Републике Српске, биће занимљиво посматрати са стране и пратити које ће се, и којим редом, све позоришне куће отимати за ове драмске текстове и постављати их на своје даске“, ријечи су из рецензије Мирка Вуковића.

За драмско дјело „Сербус Europeicus“ Костић наводи сљедеће: „Текст је написан давне 2000. године. Био је постављен у позоришту Приједор. Мјесец и по су трајале пробе, дошло је до генералне пробе, и одједанпут, скинули су је. Нашли су се неки који су сматрали, који су је пријавили, да је антиевропска представа, што она и јесте, да се ми разумијемо. Да она вријеђа њихова национална осјећања. Представа је скинута. Први пут је постављена 2020. године као студентска представа. Јелена Трепетова Костић ју је поставила као студентску представу са својим студентима са треће године глуме и представа је добила бројне награде“, говори Костић.

ТАКМИЧАРСКИ ПРОГРАМ ТЕАТАР ФЕСТА ПЕТАР КОЧИЋ 2024.

(од 3. до 9. 6. 2024)

Уторак, 4. 6. 2024.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ СОМБОР

ЉУДИ ОД ВОСКА

Аутор: Мате Матишић

Режија: Иван Вања Алач

Сриједа, 5. 6. 2024.

ХРВАТСКО НАРОДНО КАЗАЛИШТЕ СПЛИТ

ЦРВЕНА ВОДА

По роману Јурице Павичића

Драматизација: Ивор Мартинић

Режија: Ивица Буљан

Четвртак, 6. 6. 2024.

ПОЗОРИШТЕ „БОРА СТАНКОВИЋ“ ВРАЊЕ

НИШТА НЕЋЕМО ЗАБОРАВИТИ

По мотивима романа „Кањец филма“ и

„Иста прича“ Вере Ценић

Драматизација: Тијана Грумић

Режија: Југ Ћорђевић

Петак, 7. 6. 2024.

БОСАНСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ ЗЕНИЦА

ДРАМА О МИРЈАНИ И ОВИМА ОКО ЊЕ

Аутор: Ивор Мартинић

Режија: Нермин Хамзагић

Субота, 8. 6. 2024.

НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ У БЕОГРАДУ

ОЧЕВИ И ОЦИ

По роману Слободана Селенића

Драматизација: Ката Ћармати

Режија: Вељко Мићуновић

Издавач: Народно позориште Републике Српске

Уредник билтена: Наташа Кецман

Модератор округлог стола: Јелена Којовић Тепић

Модератор пратећег програма: Александар Матрак

Дизајн: Даниела Ђукић

Фотографија: Дејан Ракита

Организатор: Милан Лепер